

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı:1993/7 (Siyasî Parti Malî Denetimi)**

**Karar Sayısı:1998/9**

**Karar Günü:16.3.1998**

**R.G. Tarih-Sayı:05.06.1998-23363**

### I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Refah Partisi Genel Merkezi ile 76 il ve bunlara bağlı ilçe örgütleri 1992 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

### II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütü F. TUNCEL ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılmalarıyla 17.7.1997 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, Refah Partisi'nin 1992 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

### III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 1992 yılı kesinhesap çizelgeleri ile muhasebe defterleri, gelir ve gider belgeleri üzerinde yapılan karşılaştırma ve inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Denetimin maddî öğelerini oluşturan defter ve belgelerde; Refah Partisi'nin 1992 yılı gelirleri ve giderleri birbirine denk biçimde, Genel Merkez'in gelir ve giderleri 9.962.622.214.- TL., 76 il örgütünün gelir ve giderleri 10.162.219.019.- TL. olmak üzere toplam 20.124.841.233.- TL. olarak gösterilmiştir.

#### A- Gelirlerin İncelenmesi

##### 1- Genel Merkez Gelirleri

Refah Partisi Genel Merkezi'nin 1992 yılı gelirleri, defterde, genel merkez kesinhesabında ve birleşik kesinhesapta 9.962.622.214.- TL. olarak gösterilmiştir.

Bu miktarın 39.309.111.- TL.sı geçen yıldan devreden nakit, 9.637.831.400.- TL.sı Hazine yardımı, 258.135.500.- TL.sı bağışlar, 22.154.788.- TL.sı sair gelirler, 5.191.415.- TL.sı yasal kesintilerdir.

1991 yılı kesinhesap cetvelinde Genel Merkez nakit devri olarak görünen 39.434.111.- TL.nın 1992 yılı kesinhesap cetvelinde 39.309.111.- TL. olarak yer almasının nedeni, 1990 yılından gelen 125.000.- TL.lık hatanın, 19.7.1992 gün ve 131 sayılı M.K.Y.K. kararı ile düzeltilmesidir.

Genel Merkez'in defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

**a) Belgesiz Gelir**

2820 sayılı Yasa'nın; 69. maddesinde, siyasî partilerin genel merkezlerinin ve teşkilat kademelerinin gelirlerinin, parti merkez karar ve yönetim kurulunca bastırılan makbuzlar karşılığında alınacağı, sağlanan gelirin türü ve miktarıyla, gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresinin, makbuzu düzenleyeninin sıfatı, adı, soyadı ve imzasının makbuzda ve dipkoçanlarda yer alacağı, belirtilmiş, 75. maddesinde de, 'Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasî partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazine'ye gelir kaydedilmesine karar verir' denilmekte, 76. maddesinin üçüncü fıkrasında da, 'Bu Kanunun 69. maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasî partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelir Hazineye irad kaydedilir' kuralına yer verilmiştir.

1992 yılında Bankalar Hesabı hiç kullanılmamıştır. Ancak, 63 yevmiye numarası ile yapılan işlemde, 22.154.788.- TL. Sair Gelirler Hesabına gelir yazılırken (Gene Kasaya giriş yapılmakla birlikte) Mahsup Fişine 'T.C. Ziraat Bankası A.Ayranıcı Faiz' açıklaması yapılmıştır.

Anayasa Mahkemesi'ne banka hesaplarına ilişkin herhangi bir belge (Hesap özeti veya ekstre) gönderilmediği, buna ilişkin gelir makbuzu da düzenlenmediği görülmüştür.

Bu nedenlerle, 22.154.788.- TL.nin 2820 sayılı Yasa'nın 75. e 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye gelir yazılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

**b) Muhasebe Kayıtlarının Eleştirisi**

Yukarıda ayrıntıları yazılı Genel Merkez gelirlerinin tümü Kasa Hesabına giriş kaydedilmiş, ödemelerin de tümü Kasa Hesabından yapılmış görülmektedir.

Parti tarafından Kasa defteri tutulmadığından, muhasebe kayıtlarında Kasa Hesabında görünen parti parasının fiilen nerede tutulduğu anlaşılamamakta ve nakit hareketleri izlenememektedir.

Muhasebe kayıtlarının gerçek durumu yansıtması gerektiğinden, bankalardaki paranın Banka Hesabında, kasadaki paranın da Kasa Hesabında gösterilmesi zorunluluğunun Parti'ye bildirilmesi uygun görülmüştür.

**2- İl Örgütleri Gelirleri :**

Refah Partisi'nin 1992 yılında bildirdiği 76 il örgütüne sağlanan gelirler toplamı 10.162.219.019.- TL.dır.

Bunun 1.978.651.594.- TL.sı giriş ve üye aidatı, 47.200.000.- TL.sı milletvekili aidatı, 8.993.000.- TL.sı milletvekili özel aidat geliri, 552.573.421.- TL.sı bayrak, flama, rozet vb. satışı, 7.210.000.- TL.sı yayın satışı, 69.980.000.- TL.sı konferans, sergi vb. faaliyet gelirleri, 257.006.578.- TL.sı sair gelirler, 4.000.000.- TL.sı Parti malvarlığı, 6.670.942.323.- TL.sı bağışlar, 175.770.000.- TL.sı genel merkez yardımı, 144.235.000.- TL.sı ilçeden ilçelere, ilçelerden illere yardım, 245.622.223.- TL.sı geçen yıldan devir, 34.880.- TL.sı da yasal kesintilerdir.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümleri üzerinde yapılan incelemede, gösterilen gelirlerin, 2820 sayılı Yasa'da belirtilen kaynaklardan sağlandığı anlaşılmış, MKYK kararıyla doğruluğunun onaylandığı görülerek bunların Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

## **B- Giderlerin İncelenmesi**

### **1- Genel Merkez Giderleri**

Refah Partisi Genel Merkezi'nin 1992 yılı giderleri kesinhesapta 2.229.711.764.- TL.dır.

Bunun 134.760.150.- TL.sı personel giderleri, 160.336.542.- TL.sı seyahat giderleri, 504.000.- TL.sı bayrak, flama, rozet vb. giderleri, 226.965.019.- TL.sı yayın giderleri, 34.071.000.- TL.sı konferans, sergi vb. faaliyet giderleri, 924.371.752.- TL.sı seçim giderleri, 2.326.186.- TL.sı sair giderler, 66.534.900.- TL.sı demirbaş eşya giderleri, 175.770.000.- TL.sı ilçeden ilçelere, ilçelerden illere gönderilen yardımdır.

Sağlanan 9.962.622.214.- TL.lık gelirle yapılan 2.229.711.764.- TL.lık gider arasındaki farkı oluşturan 7.732.910.450.- TL. tutarındaki nakit 1993 yılına devretmiştir. Devreden nakit Kasa Hesabında görünmektedir.

Genel Merkez'in defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki harcamaların, eldeki bilgi ve belgelere göre, 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

#### **a) Parti'ye Ait Olmayan Giderler**

##### **aa) Telefon Giderleri**

Yapılan incelemede, Genel Merkez binası dışında başka adreslerde görünen ve Parti adına kayıtlı olmayan aşağıda yazılı telefon faturalarının Parti tarafından ödendiği görülmüştür.

| Yev. No | Telefon No | Adres                            | Dönemi       | Tutarı   |
|---------|------------|----------------------------------|--------------|----------|
| 30      | 2878282    | 1 Cad. 24.Sok. No. 5<br>Balgat   | Mayıs 1992   | 47. 000  |
| 36      | '          | '                                | Haziran 1992 | 265. 000 |
| 38      | '          | '                                | Temmuz 1992  | 385. 000 |
| 43      | '          | '                                | Ağustos 1992 | 718. 000 |
| 50      | '          | '                                | Eylül 1992   | 126. 000 |
| 53      | '          | '                                | Ekim 1992    | 405. 000 |
| 65      | '          | '                                | Kasım 1992   | 745. 000 |
| 6       | 4671977    | Güvenlik Cad.<br>Güven Sok. 28/8 | Aralık 1991  | 244. 000 |
| 10      | '          | '                                | Ocak 1992    | 510. 000 |
| 14      | '          | '                                | Şubat 1992   | 432. 900 |
| 21      | '          | '                                | Mart 1992    | 590. 800 |
| 26      | '          | '                                | Nisan 1992   | 874. 600 |
| 30      | '          | '                                | Mayıs 1992   | 822. 000 |

**Esas Sayısı:1993/7 (Siyasî Parti Malî Denetimi)****Karar Sayısı:1998/9**

|    |         |                                        |              |             |
|----|---------|----------------------------------------|--------------|-------------|
| 36 | '       | '                                      | Haziran 1992 | 619. 000    |
| 39 | '       | '                                      | Temmuz 1992  | 352. 000    |
| 43 | '       | '                                      | Ağustos 1992 | 66. 000     |
| 50 | '       | '                                      | Eylül 1992   | 482. 000    |
| 56 | '       | '                                      | Ekim 1992    | 424. 000    |
| 65 | '       | '                                      | Kasım 1992   | 32. 000     |
| 9  | 4286201 | Güvenevler<br>Güvenlik Cad.<br>No.28/8 | Ocak 1992    | 527. 200    |
| 13 | '       | '                                      | Şubat 1992   | 747. 800    |
| 21 | '       | '                                      | Mart 1992    | 612. 400    |
| 23 | '       | '                                      | Nisan 1992   | 393. 400    |
| 29 | '       | '                                      | Mayıs 1992   | 476. 000    |
| 36 | '       | '                                      | Haziran 1992 | 591. 000    |
| 38 | '       | '                                      | Temmuz 1992  | 595. 000    |
| 43 | '       | '                                      | Ağustos 1992 | 67. 000     |
| 48 | '       | '                                      | Eylül 1992   | 724. 000    |
| 53 | '       | '                                      | Ekim 1992    | 293. 000    |
| 65 | '       | '                                      | Kasım 1992   | 387. 000    |
|    |         |                                        | Toplam       | 13. 554.100 |

**bb) Parti'ye Ait Olmayan Otoların Masrafları**

Demirbaş eşya defterinde 1992 yılında Parti adına kayıtlı oto bulunmadığı halde, hiç bir açıklama yapılmadan, aşağıda belirtilen faturalara dayanılarak bazı otolara ilişkin tamir, yedek parça, bakım, lastik vb. gibi masrafların parti gideri olarak kaydedildiği saptanmıştır.

| Yev. No | Faturayı Düzenleyen                             | Tarih - No | Tutarı   |
|---------|-------------------------------------------------|------------|----------|
| 26      | Oğuzhan Otomotiv Maslak-İstanbul                | 30.5.1992  | 442. 400 |
| 26      | Keskinler Mercedes-Benz Servisi Maslak-İstanbul | 30.5.1992  | 150. 000 |
| 26      | Özdemir Ersoz Servisi Y.Sanayi-Ankara           | 31.5.1992  | 700. 000 |
| 26      | Koluman Motorlu Araçlar Tic. ve San. A.Ş.       | 26.5.1992  | 910. 000 |

|    |                                                                |            |           |
|----|----------------------------------------------------------------|------------|-----------|
|    | Güneydoğu Anadolu Bölge<br>Müdürlüğü                           |            |           |
| 26 | Oto Günal-Adapazarı                                            | 23.5.1992  | 250. 000  |
| 26 | Yavaşca Tic.-Menemen                                           | 11.5.1992  | 800. 000  |
| 28 | Oto Canay-Adapazarı                                            | 1.6.1992   | 1.000.000 |
| 28 | Oto Sanlı-Trabzon                                              | 4.6.1992   | 56. 000   |
| 28 | '                                                              | 4.6.1992   | 275. 520  |
| 38 | Yükselen Tic.-Çaycuma                                          | 13.8.1992  | 332. 498  |
| 42 | Çetinkaya Oto Yed. Par. ve<br>Lastik Taah.ve Tic. AŞ<br>Ankara | 11.9.1992  | 2.200.000 |
| 42 | Bulvar Tic. - Ankara                                           | 11.9.1992  | 2.200.000 |
| 61 | Cantürk Motor Yenileme<br>Yeniçağa                             | 17.12.1992 | 392. 000  |
|    |                                                                | Toplam     | 9.708.418 |

Anayasa Mahkemesi malî denetimi evrak üzerinde yaptığından, kesinhesaplara ait bilgilerin dayanağı olan tüm belgelerin eksiksiz ve duraksamaya yol açmayacak şekilde hazırlanarak verilmesi gerekmektedir.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde, bir siyasî partinin bütün giderlerinin o siyasî partinin tüzelkişiliği adına yapılacağı öngörülmektedir.

Bu nedenle, kimi otolar için yapılan ve tersine bir açıklama da yapılmadığından doğal olarak sahiplerine ait olması gereken masraflar ile genel merkez binası dışında kullanılan ve başkası adına kayıtlı telefonların giderlerinin Parti gideri olarak kabulüne olanak yoktur.

Yukarıda ayrıntıları belirtilen gider belgeleri toplamı 23.262.518.- TL'nin, 2820 sayılı Yasa'nın 75. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca Hazine'ye gelir yazılması uygun görülmüştür.

#### **b) Belgesi Bulunmayan Giderler**

Yapılan incelemede, 7, 11, 15, 20, 27, 31, 35, 40, 44, 51, 58 ve 64 yevmiye numaralarıyla personel gideri olarak kaydedilen toplam 134.760.150.- TL'nin belgesinin bulunmadığı görülmüştür.

2820 sayılı Yasa'nın 'Giderlerin yapılmasında usul' başlıklı 70. maddesinde, beşbin liraya kadar harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesinin zorunlu olmadığı belirtildiğinden, bu miktarı aşan harcamaların fatura veya makbuz gibi bir belge ile belgelendirilmesi zorunludur. Aynı Yasa'nın 76. maddesinin son fıkrasında da, belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığının, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazine'ye irad kaydedileceği belirtilmiştir.

Bu nedenle, 2820 sayılı Yasa'nın 76. maddesi uyarınca belgelendirilmeyen toplam 134.760.150.- TL'lik gider karşılığı Parti malvarlığının Hazine'ye gelir yazılması uygun görülmüştür.

**c) Muhasebe Kayıtlarının Eleştirisi**

Siyasî parti malî işlemlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olup olmadığının tespiti için, Anayasa Mahkemesi'ne sunulan defter ve belgelerin denetime elverişli olması gerekmektedir.

2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinin beşinci fıkrasında, parti adına elde edilen gelirlerin alındığının ve yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığının ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirileceği öngörülmektedir.

Refah Partisi 1992 yılı hesabına ilişkin belgelerde ve muhasebe kayıtlarında, işlem hakkında açıklama yapılmadığı, yalnızca gider belgeleri tutarının deftere geçirildiği görülmektedir.

Bu konunun Parti'ye bildirilmesi uygun görülmüştür.

**2- İl Örgütleri Giderleri**

Refah Partisi'nin 1992 yılında 76 il örgütünün giderleri toplamı 9.740.295.181.- TL'dir.

Bunun 3.406.810.596.- TL.sı büro genel giderleri, 547.939.604.- TL.sı personel giderleri, 508.339.714.- TL.sı seyahat giderleri, 92.365.882.- TL.sı bayrak, flama, rozet vb. giderleri, 486.385.693.- TL.sı yayın giderleri, 888.947.811.- TL.sı konferans, sergi vb. faaliyet giderleri, 2.741.254.971.- TL.sı seçim giderleri, 824.101.893.- TL.sı sair giderler, 99.914.017.- TL.sı demirbaş eşya giderleri, 144.235.000.- TL.sı ilçeden ilçelere, ilçelerden illere gönderilen yardımdır.

Sağlanan 10.162.219.019.- TL.lık gelire, 9.740.295.181.- TL.lık gider arasındaki farkı oluşturan 421.923.838.- TL., il örgütlerinin nakit devri olarak 1993 yılına devretmiştir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, gösterilen giderlerin MKYK kararıyla doğruluğunun onaylandığı görüldükçe bunların, 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

**IV- SONUÇ**

Refah Partisi 1992 yılı hesabının incelenmesi sonucunda ;

1- Belgesi bulunmayan 22.154.788.- TL.lık gelirin, 2820 sayılı Yasa'nın 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazine'ye gelir yazılmasına,

2- Parti gideri olarak kabulü mümkün olmayan ve Parti tüzelkişiliği adına düzenlenmemiş belgelere dayanılarak gider kaydedilen 23.262.518.- TL.nin 2820 sayılı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir yazılmasına,

3- Belgesi bulunmayan 134.760.150.- TL.lık gider karşılığı Parti malvarlığının, 2820 sayılı Yasa'nın 76. maddesi uyarınca Hazine'ye gelir yazılmasına,

4- Bankadaki paranın Banka Hesabında gösterilmesi, buradan kasaya para aktarımının muhasebe kayıtlarına yansıtılması gerektiğine,

5- Anayasa Mahkemesi'ne sunulan defter ve belgelerin denetime elverişli olması gerektiğinden, yalnızca belge tutarlarının deftere geçirilmesiyle yetinilmeyerek, gelir-gider belgeleri ile muhasebe kayıtlarının, 2820 sayılı Yasa'nın 60. maddesinde belirtildiği üzere açıklama içerir şekilde düzenlenmesinin zorunlu olduğuna,

**Esas Sayısı:1993/7 (Siyasî Parti Malî Denetimi)**

**Karar Sayısı:1998/9**

6- Yukarıdaki konular dışında kalan, genel merkez ve iller örgütü gelirleri ile giderlerinin, eldeki belge ve bilgilere göre, doğru ve Yasa'ya uygun olduğuna,

Güven DİNÇER'in 'Kapatılmış siyasî partinin hesapları incelenemez' yolundaki karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 16.3.1998 gününde karar verildi.

Başkan  
Ahmet Necdet SEZER

Başkanvekili  
Güven DİNÇER

Üye  
Samia AKBULUT

Üye  
Haşim KILIÇ

Üye  
Yalçın ACARGÜN

Üye  
Mustafa BUMİN

Üye  
Sacit ADALI

Üye  
Ali HÜNER

Üye  
Lütfi F. TUNCEL

Üye  
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye  
Mahir Can ILICAK